

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 161/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vihapuheeseen puuttumisesta lainsäädännön keinoin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Iris Suomelan / vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 161/2021 vp:

Miten hallitus aikoo tehokkaammin puuttua vihapuheeseen lainsäädännön keinoin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus suhtautuu vihapuheeseen erittäin vakavasti. Vihapuheen ennalta estäminen on tärkeää ja sen eri muotoihin tulee puuttua määrätietoisesti. Osana julkisen vallan toimia on myös saatettava rikosvastuuseen sellaiset tekijät, joiden teot täyttävät rangaistavuuden edellytykset.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman Osallistava ja osallistuva Suomi mukaan hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Hallitusohjelman mukaan turvataan edellä mainittujen rikosten torjuntaan ja selvittämiseen riittävät resurssit sekä osaaminen ja edistetään syrjintä- ja viharikostilanteen systemaattista seurantaa kansallisesti ja kansainvälisesti.

Hallitus antoi marraskuussa 2020 esityksen (HE 226/2020 vp) eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskeva säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentehtäjä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Tämän lisäksi hallitus antoi helmikuussa 2021 esityksen (HE 7/2021 vp) eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta. Esityksen mukaan rangaistuksen mittaamisen koventamisperusteisiin liittäisiin maininta rikoksen tekemisestä uhrin sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta.

Nämä myös kysymyksessä mainitut kaksi rikoslain muutosta ovat erittäin tärkeitä ja osa hallitusohjelman perusteella tehtyjä toimia. Rikoslaki on kuitenkin oikeusvaltiossa yhteiskunnallisena sääntelykeinona viime sijainen ja ennen sen käyttöä tulee pyrkiä löytämään myös muita, keinoja eri ilmiöiden hallintaan. Hallitusohjelma edellyttääkin vihapuheen, järjestelmällisen häirinnän ja maalittamisen torjunnassa toteutettavaksi erilaisia poikkihallinnollisia toimia.

Käynnissä on Tiedolla vihaa vastaan hanke, jonka tavoitteena on viharikosten ja vihapuheen vastaisen työn tehostaminen. Hankkeessa muun muassa kehitetään tiedonkeruuta ja viharikosraportointia sekä paikallistason yhteistyötä. Hanketta koordinoi oikeusministeriö.

Sisäministeriön poliisiosaston työryhmä (SMDno-2020-848) on tarkastellut maalittamista laajana, hallinnonalojen rajat ylittävänä ja yhteiskunnan eri osa-alueisiin kohdistuvana ilmiönä ja esittänyt mietinnössään useita poikkihallinnollisia ehdotuksia maalittamisen estämiseksi.

Neuvoston puitepäättös 2008/913/YOS rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin (niin sanottu rasismipuitepäättös) ei koske vihapuhetta yleisesti, vaan siinä mainittuihin ryhmiin tai ryhmien jäseniin kohdistuvaa yllytystä väkivaltaan tai vihaan.

Komissio on 18.2.2021 antanut Suomelle virallisen huomautuksen rasismipuitepäättökseen puutteellisesta täytäntöön panosta. Huomautuksen on saanut myös kuusi muuta jäsenvaltiota, mukaan lukien Ruotsi. Suomen on annettava vastaus huomautukseen kahden kuukauden sisällä. Vastauksessa tulee arvioitavaksi se, miten nykyinen lainsäädäntö vastaa puitepäättökseen velvoitteita. Perusteet, joiden pohjalta Suomen vastaus laaditaan, käsitellään EU-ministerivaliokunnassa ennen ulkoministeriön johdolla valmisteltavan vastauksen toimittamista komissiolle.

Oikeusministeriö seuraa toimialallaan vihapuhetta koskevaa sääntelyä ja ryhtyy tarvittaessa myös lainsäädännön muuttamiseen.

Helsingissä 13.4.2021

oikeusministeri Anna-Maja Henriksson